

Nr 104.

Av herr **Thulin**, med förslag till skrivelse angående utredning
av förändringar i riksdagens utskottsorganisation m. m.

På olika områden av statsförvaltningen strävar man efter att åstadkomma förenklingar i syfte att vinna besparingar i administrationen, och åtskilligt av vad som hittills ansetts såsom i viss mån nödvändiga former skäres bort. Det har gällt att åvägabringa ett system, bättre anpassat efter nutida förhållanden och krav. Fordringarna på denna förenkling och systematisering av administrationen hava rests icke minst inom riksdagen, och varje år hava motioner väckts och riksdagsskrivelser avlåtits, som beröra olika sidor av spörsmålet att bringa ordning, reda och sparsamhet i förvaltningen. Mycket har otvivelaktigt redan gjorts på detta område, men åtskilligt har fortfarande en mera omodern prägel. Särskilt gäller detta i fråga om den högsta centrala förvaltningen, även om vissa rationella åtgärder under den senaste tiden vidtagits i syfte att åstadkomma förenklingar. Men i alldeles särskild grad synes frågan om en modernisering av organisationen för den lagstiftande maktens egna arbete vara lämnad ur sikte.

Visserligen har gång efter annan frågan om riksdagsarbetets rationella organisation bragts å bane, och vissa åtgärder hava ju också under det senaste tiotalet år genomförts. Men syftet synes hava så gott som fullständigt förfelats. De allt längre och längre riksdagarna giva vid handen, att vitala brister finnas i riksdagens organisation, vilka i hög grad förhindra eller rent av omöjliggöra för riksdagen att fullgöra sin arbetsprestation inom rimlig tid. De långa riksdagarna äro ju ett missförhållande, som år efter år påtalats, men ingenting har hittills gjorts, som effektivt avhjälpt detsamma. Man synes ha väntat, att förhållandena så småningom skulle bliva bättre, och därför ställt sig avvaktande. Även om anhopningen av ärenden under

kristiden varit abnormt stor och med hänsyn härtill en avbelastning kan väntas, torde det emellertid icke finnas skäl att lita till en verkligt effektiv förkortning av riksdagarna. För framtiden lär man icke kunna vänta en återgång till de förhållanden, som rådde under det första trettioalet år av det nya representationsskicket, utan synes man böra räkna med att riksdagens arbetsbörda kommer att bli minst lika omfattande som under åren närmast före 1914. Även om möjligen under den nu rådande depressionen riksdagarnas längd kan komma att något avkortas, torde under normala förhållanden riksdagstiden framdeles bli minst fem månader.

En förkortning av riksdagstiden är ur flera synpunkter önskvärd. Därest dugliga medborgare från olika verksamhetsområden skola kunna ägna sig åt riksdagsmannauppgiften, är det nödvändigt, att arbetet inom riksdagen icke tager alltför stor tid från deras praktiska gärning. När nästan halva året går åt för uppgiften, är det givet, att många av de praktiska yrkenas män draga sig för att mottaga uppdrag. Många av de avsägelser, som ägt rum, bero otvivelaktigt ytterst på att det numera över hövan utsträckta riksdagsarbetet icke låter sig förena med vederbörandes levnadskall. Men de långa riksdagarna hava också en annan sida: de bli dyrbara. Visserligen uppbära riksdagsmännen icke arvode för längre tid än 140 dagar, men utgifterna för riksdagskanslierna och expenser uppgå till icke obetydliga belopp. Under den tid, arvode uppbäres av riksdagsmännen, uppgår arvodet för dessa till närmare 12,000 kronor om dagen (under nuvarande riksdag 11,752 kronor om dagen). En begränsning av riksdagstiden till fyra månader (120 dagar) skulle alltså innebära en besparing av närmare 240,000 kronor enbart i riksdagsarvoden. Därtill kommer minskningen i utgifterna för kansli m. m., så att den verkliga besparingen torde åtskilligt överstiga 300,000 kronor i jämförelse med nuvarande kostnader. Då man nu på skilda områden av statens verksamhet söker efter punkter, där man genom förenklningar vill vinna besparingar, synes det som om nyss angivna minskning i utgifterna för riksdagen är så betydande, att allvarliga ansträngningar böra göras för att söka realisera densamma.

I vilka avseenden bör då riksdagsarbetet reformeras, för att den åsyftade förkortningen av riksdagstiden skall kunna åvägabringas?

Den populära uppfattningen är ju, att det »pratas» så mycket i riksdagen, så att arbetet oproportionerligt drages ut på tiden. En blick i riksdagsprotokollen skall emellertid giva vid handen, att vad som förekommer vid kamrarnas plena icke i någon mån bidrager till den utdragna riksdagstiden. Det, som möjligen kan anmärkas i fråga om plenabehandlingen av ärendena,

är, att under den första månaden eller de första månaderna av riksdagen antalet ärenden är synnerligen ringa, under det att mot slutet av riksdagen ett alltför stort antal ärenden förekomma vid plena. Det är givetvis ogörligt att åstadkomma en jämn fördelning av ärenden under alla nu förekommande plenidagar. Men det torde vara möjligt att inställa plena eller åtminstone arbetsplena, till dess att ett tillräckligt antal ärenden föreligger till behandling. Med det hittills praktiserade tillvägagångssättet med förläggningen av arbetsplena i början av riksdagen tages i allmänhet två veckodagar från utskottsarbetet. Om i stället arbetsplena i början av riksdagen antingen höllos först efter klockan 3 e. m. eller helt inställdes, där ej brådskande ärenden förekommo, skulle utskottsarbetet kunna bedrivas under veckans alla sex dagar, något som skulle kunna bidra till en effektiv förkortning av riksdagarna. Innevarande år har man ju i viss grad slagit in på den vägen, att arbetsplena förläggas senare på dagen under plenidagarna. Ett tillgodoseende av nyss angivna önskemål skulle otvivelaktigt vara av betydelse, och, såvitt jag kunnat finna, föreligger det ej något som helst lagligt hinder för en sådan anordning. Om allenast under den första månaden utskottssammanträden höllos under alla veckodagarna skulle man vinna 6 à 8 dagar för utskottsarbetet, något som betydde en förkortning med samma antal dagar i riksdagstiden.

En omständighet, som otvivelaktigt är av synnerlig vikt för att riksdagstiden icke förlänges, är, att de förslag, som skola behandlas av riksdagen, inkomma till densamma i god tid. Det är särskilt på denna punkt, som uppmärksamheten tidigare varit fäst. Genom de anordningar, som träffades i anledning av det förslag, som i december månad 1916 avgavs av särskilda sakkunnige för vidtagande av åtgärder för beredande av lättnad i riksdagens arbete, torde det mesta möjliga vara gjort för att ärendena föreläggas riksdagen inom rimlig tid. Möjligen kan dock en ytterligare förkortning av tiden för propositioners framläggande låta tänka sig, såvida nämligen propositionen avser frågor, som berörts i statsverkspropositionen.

Riksdagstidens längd är emellertid ytterst beroende på att de ärenden, som av riksdagen skola behandlas, föreligga till *slutligt* avgörande inom rimlig tid. Organisationen av det förberedande arbetet inom riksdagen torde i själva verket vara den avgörande punkten. Åt detta spörsmål har, såsom förut antytts, tidigare ägnats uppmärksamhet, och såväl 1916 års sakkunnige som ock 1907 års sakkunnige (betänkande avgivet den 13 december 1907) hava rört vid detsamma. Bägge sågo en lösning av frågan i utökningen av de ständiga utskottens antal; 1907 års sakkunnige före-

slogo jordbruksutskottet och 1916 års sakkunnige andra lagutskottet. Ingendera av dessa kommittéer grepo emellertid tillräckligt djupt i frågan, och resultatet av 1907 års sakkunniges förslag har, bland annat, blivit, att den förut enhetliga budgetbehandlingen splittrats på tre utskott till föga fromma för budgetfrågornas handläggning. Och även om 1916 års sakkunniges arbete måhända medverkat till att riksdagarna icke blivit väsentligt förlängda, utöver vad hittills varit fallet, har det dock icke kunnat åvägbringa någon effektiv förkortning av riksdagstiden.

Det avgörande momentet ifråga om riksdagsarbetets rationella organisation synes vara, att samtliga riksdagsledamöternas arbetskraft i största möjliga utsträckning tages i anspråk för utskottsarbetet. Detta låter sig emellertid icke göra, så länge dels det förberedande arbetet icke är någorlunda jämnt fördelat på utskotten, dels vederbörlig hänsyn icke tages till att utskottsplatsernas antal för varje kammare bestämmes i förhållande till kamrarnas medlemsantal.

Vad först det förberedande arbetets fördelning på olika utskott beträffar, må särskilt märkas, att antalet ärenden i de tillfälliga utskotten är opropor-tionerligt mindre än i de ständiga utskotten. De riksdagsledamöter, som äro placerade i tillfälliga utskott, hava en långt mindre arbetsbörda än de, som äro ledamöter i ständiga utskott. Även om de tillfälliga utskotten — åtminstone gäller detta andra kammaren — i stor utsträckning besättas med nyvalda riksdagsledamöter, tillsynes för att lämna dem tillfälle att i lugn och ro sätta sig in i riksdagsarbetet, kan det ifrågasättas, huruvida åtskilliga ledamöters arbetskraft bör på det sätt komma till användning, att de under en ej obetydlig del av riksdagstiden icke tagas i anspråk för det egentliga riksdagsarbetet. En jämförelse mellan å ena sidan den tid, varunder de tillfälliga utskotten arbeta, och å den andra den tid, som åtgår för de ständiga utskottens arbete, torde utfalla så, att de ständiga utskottens arbetsbörda är två à tre gånger så stor som de tillfälliga utskottens. Det synes därför böra undersökas, huruvida det icke skulle låta sig göra att antingen förena de tillfälliga utskotten till ett ständigt, för bägge kamrarna gemensamt utskott, varigenom ett betydligt mindre antal ledamöter än vad nu är fallet skulle sysselsättas med de ärenden, som tillhöra tillfälligt utskotts handläggning, eller fördela de tillfälliga utskottsärendena på de ständiga utskotten, en åtgärd, som med hänsyn till ärendenas natur vore mera att föredraga. De tillfälliga utskottsärendena äro ju sådana, som åsyfta utredningar i ämnen, som tillhöra ständigt utskotts handläggning, när utredningen föreligger. Det händer ju också icke sällan, att vid samma riksdag förslag

om *skrivelse* i ett ämne remitterats och behandlats av tillfälligt utskott, under det förslag till *åtgärd* i samma ämne behandlats av ständigt utskott. Vare sig den ena eller den andra vägen användes, blir det emellertid, särskilt i andra kammaren, frigjort ett antal ledamöter från det nuvarande arbetet i de tillfälliga utskotten, varigenom antalet ständiga utskott kan något utökas.

Fördelen av nyssberörda åtgärd neutraliseras emellertid i stor utsträckning, om icke samtidigt en sådan anordning vidtages, att utskottsplatsernas antal för varje kammare bestämmes i proportion till kamrarnas medlemsantal. Först härigenom blir det nämligen möjligt att på ett likformigt sätt utnyttja ledamöternas arbetskrafter så långt sig göra låter i det förberedande arbetet. Med det nuvarande systemet med lika antal utskottsledamöter från bägge kamrarna är nämligen redan nu bristningsgränsen nådd, och någon utökning av utskottens antal är ej längre möjlig, enär samtliga ledamöter i första kammaren äro fördelade i utskott — flera ledamöter sitta i två utskott. Av första kammarens 150 medlemmar sitta nämligen 64 såsom ledamöter i ständiga utskott, utrikesnämnden icke medräknad, och 75 såsom suppleanter i dessa utskott, varjämte 20 medlemmar äro ledamöter eller suppleanter i tillfälliga utskott; 159 utskottsplatser har sålunda första kammaren att besätta, något som nödvändiggjort åtskilliga dubbleringar. Av andra kammarens 230 medlemmar äro 64 ledamöter och 79 suppleanter i ständiga utskott eller sammanlagt 133 stycken; 100 äro ledamöter eller suppleanter i tillfälliga utskott. Någon dubblering, fastän ej alls i sådan utsträckning som i första kammaren, förekommer sålunda även i andra kammaren. Den dåliga hushållningen med arbetskrafterna framgår emellertid på ett slående sätt av den omständigheten, att nästan lika stort antal ledamöter i andra kammaren tages i anspråk för tillfälligt utskottsarbete som för arbetet i de ständiga utskotten.

Tanken på en fördelning av utskottsplatserna i proportion till kamrarnas medlemsantal torde visserligen vara ägnat att väcka betänkligheter. Mot densamma kan anföras, bland annat, att härigenom grundsatsen om kamrarnas lika behörighet och myndighet trädes för nära. Vid en närmare granskning av denna invändning visar det sig emellertid, att den i realiteten icke är av någon mera vägande natur. Utskotten hava ju till sin huvuduppgift att förbereda ärendena — meddela utlåtanden och avgiva förslag i anledning av dit hänvisade frågor och i vissa fall även självständigt avgiva förslag — och med hänsyn härtill låter det sig väl tänkas, att utskottsplatserna proportionellt fördelas, enär ju ingen inskränkning sker i någondera

kammarens beslutanderätt i anledning av förslag, som efter vederbörlig beredning ligga på kamrarnas bord. Den omständigheten, att den ena kammarens representanter i ett utskott skulle vid utskottsbehandlingen kompakt stå emot den andra kammarens och sålunda den ena kammarens utskottsrepresentanter komma i minoritet — en eventualitet, som är föga sannolik med hänsyn till de nya grunderna för riksdagens sammansättning — inskränker icke den ena kammarens behörighet och myndighet, enär det icke föreligger minsta hinder för den kammare, vars utskottsrepresentanter befinna sig i minoritet, att fatta det beslut den för gott finner. Endast beträffande de utskott, som äga att självständigt fatta beslut, har den ovan återgivna invändningen verklig betydelse, och det synes med hänsyn härtill erforderligt, att ifrågavarande utskott sammansättas av lika antal medlemmar från bägge kamrarna. De utskott, det här gäller, äro konstitutions- och bankoutskotten, vilka hava att fatta självständiga beslut, konstitutionsutskottet ifråga om ställande av statsråd under åtal jämlikt 106 § regeringsformen samt beträffande skiljande mellan kammare och talman, då den senare vägrar proposition, och bankoutskottet rörande vissa föreskrifter om bankens och riksgäldskontorets förvaltning. Visserligen har statsutskottet jämväl att fatta beslut om anmälan av statsråd jämlikt 39 § 2 mom. riksdagsordningen, men då denna anmälan är att anse såsom ett slags förberedande åtgärd och ett definitivt beslut om anmälan först kan äga rum inom konstitutionsutskottet resp. inom kamrarna, torde en lika representation från bägge kamrarna av denna anledning icke vara påkallad i det utskott, som har att besluta om dylik anmälan.

Här ovan angivna anordningar — de tillfälliga utskotten slopas, varvid de ersättas med ett gemensamt utskott eller de tillfälliga utskottsärendena uppdelas på de ständiga utskotten, samt vidare utskottens medlemsantal utom för konstitutions- och bankoutskotten bestämmes i proportion till kamrarnas medlemsantal — bereder möjlighet att öka de ständiga utskottens antal och sålunda påskynda den förberedande behandlingen av ärendena.

Dessa anordningar torde emellertid böra ytterligare kombineras med åtgärder att bringa ned antalet ledamöter i utskotten. Det har från olika håll vid upprepade tillfällen framförts anmärkningar mot att kommittéer och andra beredningar utrustas med alldeles för stort medlemsantal, en anordning, som är ägnad både att fördyra utredningarna och fördröja desamma. Man synes emellertid med tystnad hava förbigått det förhållandet, att det förberedande arbetet inom riksdagen utföres av oproportionerligt stora korporationer. En minskning av utskottsledamöternas antal låter sig därför väl

försvaras med hänsyn både till ekonomien och till det snabbare arbetsresultatet. En beredning av ett ärende kan bliva minst lika värdefull, om den utföres av 10 som av 16 eller 24 personer.

I samband härmed bör upptagas till övervägande en annan fråga som otvivelaktigt torde vara av betydelse för vinnande av ett snabbare arbetsresultat. För beredningen av ärendena hava nämligen åtskilliga utskott uppdelat sig i avdelningar, men förslagen från dessa avdelningar skola, i stället för att gå direkt in till riksdagen, behandlas vid utskottens plenasammanträden. Även om vid denna behandling resultatet någon gång kan bliva ett annat än vid avdelningens behandling av ärendet, synes en sådan omgång ur arbetsekonomiens synpunkt icke låta sig försvaras, utan torde utskottsavdelningarna böra bliva fullt självständiga i avseende å avgivande av förslag på samma sätt som förhållandet för närvarande är med avseende å vart och ett av lagutskotten. Remisserna böra visserligen ske till utskott och icke till avdelning och de särskilda avdelningarna böra väljas gemensamt, så att fördelningen på avdelningar företages inom utskottet. Endast i avseende å stats- och bevillningsutskotten torde en i viss mån modifierad anordning vid avgivande av utlåtanden och förslag vara önskvärd, ett spörsmål, som här nedan närmare skall beröras.

I detta sammanhang må beröras en fråga, som jämväl är av en viss betydelse för det föreliggande spörsmålet om en rationell ekonomisering av riksdagsledamöternas arbetskrafter. Ingenstädes torde suppleantinstitutionen hava utbildats så som inom den svenska riksdagens utskott: suppleanterna äro närvarande vid sammanträdena och när någon på visst område sakkunnig suppleant finnes, avstår ofta en ordinarie ledamot sin plats åt honom, utan att något slags förfall för denne ledamot kan sägas föreligga. Suppleanterna utses ju i regel till samma antal — och i många fall till större antal — än antalet ordinarie ledamöter; endast i första kammarens tillfälliga utskott finnes ett mindre antal suppleanter (3) i förhållande till de ordinarie ledamöterna (7). Det kan nu sättas ifråga, huruvida denna anordning, som visserligen kan vara nog så bekväm ur utskottsledamöternas synpunkt, är så rationell ur riksdagens synpunkt. Till försvar för densamma kan ju anföras, att, i all synnerhet om den tillfälliga utskottsinstitutionen slopas, det kan vara lämpligt att — särskilt när omsättningen av riksdagsledamöternas antal från den ena legislaturperioden till den andra är betydande — de till riksdagsåren yngre ledamöterna få tillfälle att, så att säga mera från åhörareplats, sätta sig in i det förberedande och i själva verket mest krävande riksdagsarbetet. Men kvar står dock den invändningen mot suppleantinstitu-

tionen, sådan den utbildats inom det svenska riksdagsarbetet, att den dömer många riksdagsmän och icke minst dem, som stå längst ned på suppleantlistorna, till överksamhet beträffande det mest krävande och tidsödande riksdagsarbetet.

En ändring av det svenska utskottsväsendet i huvudsaklig överensstämmelse med ovan återgivna riktlinjer skulle kräva en omarbetning av åtskilliga punkter i våra grundlagar. Det är sålunda en vittomfattande fråga det gäller och det är mycket naturligt, att många skola ställa sig tveksamma inför en övergång från något man redan har, även om detta är behäftat med åtskilliga brister, till något, som i åtskilliga avseenden måste bli ett avsteg från det, man vant sig att betrakta såsom hävdvunnet. Att något emellertid måste göras, därom torde väl meningarna bland ett betydligt antal riksdagsmän enas, ehuru väl man icke i på långt när samma grad kan enas om riktlinjerna. Man synes emellertid ej vid företagandet av en nödvändig reform som den ifrågasatta böra rygga tillbaka för att gå så långt som både ekonomi och ändamålsenlighet kräver. Att skapa på samma gång rationella och billiga former för riksdagens förberedande arbete, synes vara den formel, i vilken utredningsarbetet bör verkställas och som bör kunna leda fram till ett resultat, vilket bäst låter försvara sig inför landet.

Vid den ifrågasatta utredningen bör samtidigt tillses, att utskottsorganisationen så utgestaltas, att ärendena erhålla den bästa möjliga förberedande behandling. Detta kan för närvarande icke sägas vara fallet beträffande en synnerligen viktig grupp av ärenden nämligen budgetfrågorna. Först är, såsom förut berörts, budgetbehandlingen splittrad på fyra utskott nämligen stats-, banko- och jordbruksutskotten, vad beträffar utgifterna, samt på bevillningsutskottet i fråga om inkomsterna. Budgetärendena förekomma spridda över hela riksdagen: än behandlas en, än en annan huvudtitel, och än förekommer till avgörande en viss utbruten del av en huvudtitel eller en enstaka utgiftsfråga. Någon överskådlighet och enhetlighet i budgetbehandlingen finnes sålunda icke, och riksdagens ledamöter, möjligen med undantag för en mindre del av statsutskottets medlemmar, hava icke någon möjlighet att bilda sig en föreställning om huru de spridda besluten skola kunna sammanpassas till en riksstat inom de tillgängliga inkomsternas ram. När en föreslagen utgift anses sakligt försvarbar och nödvändig, tillstyrkes den av vederbörande utskott, och i nittionio fall av hundra passerar förslaget oförmärkt genom riksdagen, även om det skulle gälla betydande summor. Någon utredning av utgiftens så att säga budgetära behörighet förebringas däremot icke. Det är möjligt, att man inom statsutskottet åtminstone i någon mån

tänker jämväl på denna sida av saken, men riksdagsledamöterna, som skola besluta i saken, få i varje fall icke kännedom därom. Det hittills praktiserade förfarandet med successiva och definitiva beslut om utgifterna är ägnat att undanskjuta frågan, om man verkligen har möjlighet att inom inkomsternas ram göra den eller den utgiften, och resultatet av detta slags budgetbehandling har blivit, att man vid slutet av riksdagen finner sig stå inför inkomstbehov, som icke kunna täckas av den av Kungl. Maj:t uppgjorda inkomstplanen. Det gäller då att skaffa nya inkomster och att pruta av på anslag i de utgiftsfrågor, som fått anstå till slutet av riksdagen. Den successiva behandlingen av budgeten för med sig som konsekvens, att de först behandlade anslagsfrågorna komma i en mera gynnad ställning, än de, som senare företagas till avgörande.

Den rakaste utvägen ur det kaos, i vilket budgetbehandlingen i riksdagen för närvarande befinner sig, synes vara att åstadkomma en samtidig behandling av hela budgeten, gärna med preliminära beslut, varefter riksstaten definitivt klubbfastes. Den förberedande behandlingen skulle därvid kunna tänkas så ordnad, att varje avdelning av statsutskottet avger förslag över samtliga de till avdelningen hänvisade delarna av riksstaten, varvid prövning skulle hava ägt rum av den ifrågasatta utgiftens reala behörighet. Den så prövade huvudtiteln behandlas därefter av en delegation bestående av en ledamot för varje utgiftsavdelning (t. ex. ordförandena) samt en ledamot för var och en av bevillningsutskottets avdelningar, och skulle denna delegation avgiva omdöme om de föreslagna utgifternas budgetära behörighet samt inkomstberäkningen. Så förberedd skulle hela förslaget till riksstat inkomma på viss angiven dag till riksdagen, som därefter skulle äga att fatta successiva, preliminära beslut om huvudtitel efter huvudtitel och därefter, sedan gemensamma omröstningar ägt rum, om riksstaten i dess helhet. Genom en dylik anordning skulle i långt högre grad än förut överblicken över rikstatsförslaget i dess helhet vara möjliggjord.

Emot det ovan skisserade förslaget kommer otvivelaktigt den invändningen att riktas, att det långt ifrån att förkorta riksdagen skulle komma att förlänga densamma och att syftet med den föreslagna utredningen sålunda skulle motverkas. Att märka är emellertid, att en bättre fördelning av arbetsbördan å statsutskottet skulle åstadkommas genom inrättande av flera avdelningar, att den tidsödande plenarbehandlingen skulle undvikas samt att större arbetsfred i början av riksdagarna skulle kunna beredas utskotten genom arbetsplenas inskränkning till det minsta möjliga.

Under framhållande av att det givetvis är synnerligen vanskligt för en enskild person att i detalj angiva organisationsanordningar, som kunna tillfredsställa skilda intressen och synpunkter — en uppgift, som egentligen tillhör en beredning, där olika intressen kunna företrädas — har jag dock ansett mig böra, såsom ett diskussionsunderlag, något närmare angiva, huru en utskottsorganisation, på grundvalen av ovan angivna riktlinjer, kan tänkas utformad.

Utgångspunkterna härvid äro, att dels jordbruksutskottet helt och hållet slopas, varvid behandlingen av lagfrågorna överföras till lagutskottet och anslagsfrågorna till statsutskottet, dels bankoutskottet frigöres från handläggningen av pensions- och indragningsstaterna, dels ock de tillfälliga utskotten upphöra och deras ärenden fördelas på de ständiga utskotten med hänsyn till det ämne, som utredningsförslaget gäller, eller alternativt överföras till ett besvärs- och ekonomiutskott. Ledamöterna i vart och ett av utskotten väljas gemensamt, men vid första plenarsammanträdet i utskottet sker fördelning på avdelningar; remiss av ärende sker till utskott, men varje avdelning i ett utskott avgiver sitt utlåtande till riksdagen utan behandling i utskottets plenum. Antalet ledamöter i utskotten utom i konstitutions- och bankoutskotten bestämmes efter den grunden, att fyra ledamöter utses från första kammaren och sju ledamöter från andra kammaren för varje utskottsavdelning. En önskvärd utökning av avdelningarnas antal i de mest arbetstyngda utskotten, nämligen stats-, bevillnings- och lagutskotten, möjliggöres härigenom. Statsutskottet skulle komma att bestå av åtta avdelningar, om de tillfälliga utskottsärendena fördelas på de ständiga utskotten, och om ett besvärs- och ekonomiutskott inrättas, av sex avdelningar. I sistnämnda fall skulle fördelningen på avdelningarna av utgiftsärendena kunna tänkas bli följande:

1. avdelningen: första, tredje och femte huvudtitlarna,
2. avdelningen: fjärde huvudtiteln samt pensions- och indragningsstaterna,
3. avdelningen: sjätte huvudtiteln samt utgifter för kapitalökning,
4. avdelningen: andra, sjunde och tionde huvudtitlarna,
5. avdelningen: åttonde huvudtiteln,
6. avdelningen: nionde huvudtiteln.

Såväl bevillnings- som lagutskotten skulle bestå av tre avdelningar. Inrättas ett besvärs- och ekonomiutskott skulle detta bestå av två avdelningar.

Medlemsantalet i utskotten skulle, enligt vad sålunda angivits, bli följande:

	första kammaren	andra kammaren
Konstitutionsutskottet.....	8	8
Bankoutskottet	6	6
Statsutskottet (8 alt. 6 avd.).....	32 alt. 24	56 alt. 42
Bevillningsutskottet (3 avd.).....	12	21
Lagutskottet (3 avd.)	12	21
eventuellt Besvärsutskott (2 avd.).....	ev. 8	ev. 14
	70	112

Med lika antal suppleanter som ordinarie ledamöter skulle alltså så gott som alla ledamöter i bägge kamrarna vara disponerade för utskottsarbete. I allmänhet torde man få räkna med att några av kamrarnas ledamöter icke äro i tillfälle att mottaga utskottsuppdrag på grund av medlemskap i regering eller med hänsyn till sin ledareställning inom resp. kammare.

Till sist må beröras en omständighet, som säkerligen i hög grad bidragit att fastlåsa den svenska riksdagens en smula ålderdomliga utskottsorganisation. Utskottens antal, medlemstal och uppgifter äro fastställda i riksdagsordningen, och en, om än obetydlig ändring av t. ex. ärendenas fördelning mellan utskotten kräver två riksdagars beslut och mellanliggande val till andra kammaren. Detta kan ej gärna vara rimligt. Frågan om ordnandet av det förberedande arbetet inom riksdagen synes icke vara av så högviktig natur, att det bör bestämmas i grundlag. Snarare böra föreskrifter lämnas i en särskild stadga, som möjliggör för riksdagen att ordna det förberedande arbetet efter olika förefallande behov. En minst lika viktig och för den stora allmänheten långt mera betydelsefull sak, nämligen fördelningen av ärenden mellan departementen, är ju ordnad genom en av Kungl. Maj:t utfärdad stadga, och ej ens departementens befogenhetsområden äro angivna utan allenast deras antal finnes bestämt i regeringsformen. Minst lika långt synes man kunna gå beträffande riksdagsutskotten.

På grund av vad sålunda anförts, får jag hemställa,

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om verkställande av en utredning, huruvida icke sådana förändringar låta sig genomföras särskilt i fråga om riksdagens utskottsorganisation, att en effektiv förkortning av riksdagstiden i syfte att minska riksdagskostnaderna kan vinnas och samtidigt större överskådlighet, enhetlighet och sammanhang i handläggningen av ärendena

och särskilt av budgetärendena kunna åstadkommas,
ävensom om framläggande för riksdagen av förslag till
erforderliga grundlagsändringar.

Stockholm den 17 februari 1922.

Einar J:son Thulin.
